

СНОРИ СТУРЛУСОН

САГА ЗА ХАЛВДАН СВАРТЕ

Част 2 от „Земният кръг“

Превод от норвежки: Румяна Сиромахова, 2003

chitanka.info

Халвдан бил на една годинка, когато баща му загинал. Майка му Оса веднага заминала с него на запад към Агдер, останала там и поела властта в кралството на баща си. Халвдан пораснал — станал едър и силен. Косата му била черна и затова го нарекли Халвдан Сварте^[1]. Когато навършил осемнадесет години, той станал крал на Агдер. Скоро след това заминал за Вестфолд и разделил страната с брат си Улав. Същата есен тръгнал с войска към Вингюлмарк срещу крал Гандалв. Водили се няколко битки, в които и двете страни последователно печелили победи и накрая бил сключен мир. Халвдан получил половината от Вингюлмарк, толкова, колкото бил управлявал баща му Гюдрьод.

След това Халвдан се отправил към Ромерике, за да го завладее. Това стигнало до ушите на Сигтриг — синът на Йойстайн. До момента Хедмарк и Ромерике били негови владения. Крал Сигтриг тръгнал с голяма войска срещу крал Халвдан. Разразила се свирепа битка, в която победил Халвдан. Докато отстъпвал, крал Сигтриг бил улучен от стрела под лявата ръка и паднал мъртъв. Така крал Халвдан покорил Ромерике.

Другият син на крал Йойстайн също се казвал Йойстайн. Като брат на Сигтриг той властвал заедно с него над Хедмарк. Когато крал Халвдан заминал отново за Вестфолд, крал Йойстайн пристигнал с войската си в Ромерике и завзел голяма част от страната.

2. Халвдан Сварте научил, че има стълкновения в Ромерике, съbral войска и тръгнал срещу крал Йойстайн. В разразилата се битка победил крал Халвдан. Йойстайн избягал в Хедмарк. Крал Халвдан го подгонил с войската си и в Хедмарк двете войски се сражавали отново. Тази битка също завършила с победа за Халвдан. Йойстайн избягал на север в Гюдбрандсдал при тамошния херс^[2], където съbral нова войска. По-късно през зимата той се върнал в Хедмарк и се срецнал с крал Халвдан Сварте на Хелгьой^[3] в езерото Мьоса. В битката и от двете страни паднали мнозина убити, но накрая победил Халвдан. Загинал Гюторм — синът на Гюдбрандския херс. Той бил най-добрият млад мъж в Опланд. Йойстайн отново избягал на север в Гюдбранд. После изпратил своя роднина Халвдан Скалк при крал Халвдан, за да поиска помирение. В знак на приятелство Халвдан отстъпил половината Хедмарк на крал Йойстайн, а самият той взел Тотен, Ландия и Хаделандия и станал могъщ крал.

3. Халвдан Сварте се оженил за Рагнил — дъщерята на Харалд Гюлшег^[4], крал на Согн. Родил им се син, когото крал Халвдан кръстил на себе си. Момчето израснало в Согн при дядо си крал Харалд. Тъй като бил вече стар, немощен и страдал от безсъние, той отстъпил кралството на сина на дъщеря си и го обявил за крал. Малко по-късно Харалд Гюлшег починал. Същата зима починала и дъщеря му Рагнил. През пролетта Харалд младши се разболял и умрял в Согн. Бил едва десетгодишен. Веднага щом научил за смъртта на сина си, Халвдан Сварте тръгнал с голяма свита на север към Согн. Посрещнали го добре. Той поискал кралството и имуществото на сина си и никой не се възпротивил на това. Той поставил страната под своя власт. Тогава при него дошъл Атле, ярлът на Гаюлар, който бил приятел на крал Халвдан. Кралят оставил ярл Атле да управлява областта Сигна според местните закони и да събира данъците, а самият той се върнал в Опландия.

4. През есента крал Халвдан заминал за Вингюлмарк. Една нощ, по време на пир, при него дошъл един коняр и казал, че към имението се приближава войска. Кралят веднага скочил, заповядал на хората си да се съвземат, да излязат навън и да се разположат в боен ред. В същото време синовете на Гандалв — Хисинг и Хелсинг, ги нападнали с голяма войска. Разразила се жестока битка и се наложило крал Халвдан да отстъпи пред превъзходството на врага. Той избягал в гората, но изгубил много от хората си. Там загинал и неговият духовен баща — Улве Мъдрия.

След това хората на краля се събрали около него и подгонили синовете на Гандалв. Настигнали ги в Аид до Йойерен. В сражението Хисинг и Хелсинг загинали, а брат им Хаке се спасил с бягство. Така крал Халвдан покорил целия Вингюлмарк, а Хаке избягал в Алвхайм.

5. Сигурд Юорт бил крал на Рингерике. Той бил изключително едър, силен и красив човек. Негов баща бил Хелге Резкия, а негова майка — Ослауг, дъщеря на Сигурд, син на Рагнар, син на Лудброк. Казват, че на дванадесет години Сигурд убил със собствената си ръка в битка берсерка Хилдебранд и още единайсет души. Той извършил още много подвизи и на него посветили дълга сага. Дъщеря му Рагнил — една необикновено красива и умна жена, по времето, за което разказваме, била на двадесет години, а синът му Гюторм бил юноша. Ето какво се разказва за смъртта на Сигурд. Той често яздел сам в

дивата гора, ходел на лов за големи и опасни животни. Веднъж Сигюрд се отдалечил повече от обикновеното и стигнал до едно открито място край Хаделандия. Внезапно срещу него изскочил берсеркът Хаке с още тридесет воини. Те се сбили и Сигюрд Юрт загинал заедно с дванадесет от войниците на Хаке. В битката самият берсерк изгубил едната си ръка до рамото и получил още три рани. След това Хаке препуснал към имението на Сигюрд и отвлякъл дъщеря му Рагнил и сина му Гюторм. Той отнесъл също много сребро и злато със себе си в Хаделандия, където имал големи имения. Хаке заповядал да се подготви голямо тържество и поканил много гости. Мислел да се ожени за Рагнил, но отложил сватбата, защото раните му се влошили. Хаделандският берсерк Хаке лежал заради раните си цялата есен и половината зима.

В навечерието на празника Юл^[5] в Хедмарк дошъл крал Халвдан. Като научил за случилото се, рано една сутрин кралят се облякъл и извикал при себе си Хорек Ганд. Заповядал му да отиде в Хаделандия и да доведе Рагнил, дъщерята на Сигюрд. Хорек се приготвил и повел със себе си много мъже. Той изчислил така времето си, че да премине фиорда преди разсъмване и после да се отправи към имението на Хаке. Там поставил постове пред всички врати на къщата за гости, в която хората все още спели. После хората му отишли в сградата, в която се намирал Хаке, и разбили вратата. Взели Рагнил, брат ѝ Гюторм и всичкото злато и сребро, което намерили. Къщата за гости изгорили заедно с всички вътре. После взели една прекрасна голяма колесница, настанили в нея Рагнил и Гюторм и потеглили към ледовете. Хаке се надигнал и ги гонил известно време. Но когато стигнал до леда, забил меча си в земята и легнал върху острието му, като се оставил да бъде пронизан. Това бил неговият край. Хаке бил положен в каменна могила на брега.

Крал Халвдан видял, че хората му се връщат по леда през фиорда и се ядосал. Когато видял колесницата и драпериите обаче, разбраł, че поръчението му е изпълнено. Заповядал да наредят масите и изпратил покани из цялото селище. Този ден имало голямо угощение в дома му и Халвдан се оженил за Рагнил. Тогава тя станала една уважавана от всички кралица. Майка на Рагнил била Тирне — дъщерята на крал Клак-Харалд от Иландия. Тя била сестра на Тире Данмарксбот, която

била омъжена за Горм Старши, който по същото време управлявал Даневелде.

6. Кралица Рагнил сънуvalа знаменателни сънища. Била умна жена. Веднъж сънуvalа, че стои в градината и вади един шип от ризата си. Докато държала шипа в ръка, той пораснал и се превърнал в дълга пръчка. Единият ѹ край стигнал до земята и веднага пуснал корени, а другият се извисил във вид на дърво високо в небето — толкова високо, че не можела да види върха му. Това било чудо невиждано. Най-долната част на ствola на дървото била червена като кръв, короната била пищна и зелена, а най-горните клони били снежнобели. Дървото имало много клони. Някои растели високо горе, други — съвсем ниско долу. Всички били толкова големи, че се простирали над цялата страна и още по-далече.

7. Крал Халвдан никога не сънуval. Той смятал това за странно и отишъл за съвет при Турлайв Спаке^[6]. Поговорил с него и го помолил за съвет. Попитал го какво трябва да направи. Турлайв му казал какво прави обикновено самият той, когато непременно иска да узнае нещо. Просто лягал в свинарника и тогава винаги сънуval. Кралят направил същото и сънуval, че има дълга коса, която висяла на кичури. Някои били толкова дълги, че стигали до земята, други — до средата на краката му, трети — до коленете, четвърти — до петите. Имало и къси кичури, стигащи до кръста му или само до шията. Имало такива, които едва се подавали от черепа му и приличали на малки рогчета. Кичурите били в най-различни цветове, но един от тях изпъквал над всички — толкова прекрасен, светъл и голям бил той.

Кралят разказал на Турлайв съня си, който го изтълкувал така: голям род щял да води началото си от него и щял да властва над кралството с голяма слава, но не всички от рода щели да бъдат еднакво велики. Един щял да бъде най-могъщ и най-прекрасен от всички. Сега се смята, че това е Улав Светия.

Крал Халвдан бил умен, честен и праведен човек. Той създал закони, сам ги спазвал и държал всички да ги спазват. Никой нямал право да пренебрегва закона, използвайки властта си. Той въвел строги глоби и отсъждал размера им според произхода и положението на провинилия се.

Кралица Рагнил родила син. Напръскали го с вода и го кръстили Харалд. Той станал едър и много красив. Пораснал и скоро се научил

да прави много неща. Майка му обичала повече него, отколкото краля.

8. В навечерието на празника Юл крал Халвдан бил на пиршество в Хаделандия. В самата празнична нощ там се случило много странно нещо. Когато хората насядали около масата, а там имало много гости, храната и пиенето внезапно изчезнали. Настроението на краля се развалило, а всички се разотишли.

Кралят поискал да разбере причината за случилото се. Изпратил да повикат един финландец, който знаел по малко от всичко. Опитали се да го принудят да им каже, каквото знае. Измъчвали го, но нищо не могли да узнаят от него. Финландецът се обърнал към сина на краля Харалд и го помолил да се застъпи за него. Момчето поискало да пощадят човека, но му отказали. Тогава Харалд помогнал на финландеца да избяга и сам го последвал. Скоро двамата стигнали до място, където някакъв Хьовдинг имал тържество. Били добре приети там. През пролетта вождът казал на Харалд: „Не беше хубаво, че баща ти се обиди, когато взех от него малко храна за през зимата. На теб обаче аз ще се отплатя с едно предсказание. Баща ти ще умре. Ти ще си заминеш у дома и ще получиш цялото кралство, което той владееше. Освен това ще завоюаш и цяла Норвегия.“

9. Халвдан Сварте тръгнал от пиршеството към Хаделандия. Пътят му минавал през Рандсфюрд. Било през пролетта. Слънцето греело и напичало. Препускали през Ръйкенвик, където хората обикновено поели животните през зимата. Образували се локви, които под топлите слънчеви лъчи издълбавали дупки в леда. Когато кралят и свитата му преминали през тях, ледът се строшил и те потънали. Кралят бил на четиридесет години. Народът го обичал толкова много, че щом се разчуло за смъртта му и че тялото му щяло да бъде отнесено в Рингерике, за да бъде погребано там, дошли представители от Ромерике и Хедмарк. Всички поискали да отнесат тялото на краля в своя край, защото вярвали, че това щяло да им донесе щастие. Накрая се споразумели да разделят тялото на четири части. Главата положили в могила в Стайн в Рингерике, а всеки от другите пратеници отнесъл със себе си по една част и я погребал в могила в своята родина. Всички тези гробници се наричат Могили на Халвдан.

[1] Сварте — Черния. ↑

[2] *Херс* — Благородническа титла, чиито политически функции не са изяснени. Не се споменава в законите и излиза от употреба след владичеството на Улав Харалдсон. ↑

[3] *Хелгъой* — Еленовият остров в езерото Мъоса. ↑

[4] *Гюлшег* — Жълтата или Златната брада. ↑

[5] *Празникът Юл* е древен езически празник, съвпадащ по време с въведения след приемането на християнството празник Рождество Христово, или Коледа. В преводната литература се среща и като празника Йол. Разликата в транскрипцията зависи от това от какъв език е преведено името и доколко преводачът е запознат с произношението му в неговата родина. И двете транскрипции са правилни. ↑

[6] *Снаке* — Прозорливия. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.